

Metodički aspekti uporabe problemske slikovnice u radu s djecom rane i predškolske dobi

Vejzović, Anamarija

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:564862>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-29**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI
STUDIJ

ANAMARIJA VEJZOVIĆ
ZAVRŠNI RAD

METODIČKI ASPEKTI UPORABE
PROBLEMSKE SLIKOVNICE U RADU
S DJECOM RANE I PREDŠKOLSKE
DOBI

Petrinja, rujan 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Petrinja)

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Anamarija Vejzović

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: Metodički aspekti uporabe
problemske slikovnice u radu s djecom rane i predškolske dobi**

MENTOR: izv. prof. dr. sc. Vladimira Velički

SUMENTOR: Božica Vuić, prof.

Petrinja, rujan 2021.

SADRŽAJ

Sažetak	1
Summary	2
UVOD	3
1. DJEČJA KNJIŽEVNOST	4
2. SLIKOVNICA.....	6
2.1. Slikovnica u Hrvatskoj	7
3. PROBLEMSKA SLIKOVNICA.....	8
3.1. Tematska podjela problemskih slikovnica	9
3.1.1. Emocije	9
3.1.2. Osobine ličnosti i ponašanje	10
3.2. Problemske slikovnice u Hrvatskoj	11
3.3. Strah kao tema problemske slikovnice.....	12
4. ANALIZA PROBLEMSKIH SLIKOVNICA O TEMI STRAHA.....	14
4.1. Medvjedića je strah ostati u vrtiću	15
4.1.1. Prijedlog metodičkog pristupa slikovnici <i>Medvjedića je strah ostati u vrtiću</i>	18
4.2. Slonicu je strah vikanja i kazne	19
4.2.1. Prijedlog metodičkog pristupa slikovnici <i>Slonicu je strah vikanja i kazne</i>	21
4.3. Moj svijet vrlina: Tomi je hrabar.....	22
4.3.1. Prijedlog metodičkog pristupa slikovnici <i>Moj svijet vrlina: Tomi je hrabar</i>	24
4.4. Ana i gospodin Strahojed.....	25
4.4.1. Prijedlog metodičkog pristupa slikovnici <i>Ana i gospodin Strahojed</i>	27
ZAKLJUČAK	30
Literatura	31
Prilozi	33
Izjava o samostalnoj izradi rada.....	34

Sažetak

Metodički aspekti uporabe problemske slikovnice u radu s djecom rane i predškolske dobi

Slikovnica je medij koji pomaže djetetu upoznati i izgraditi - ne samo svijet oko sebe već i vlastiti unutarnji svijet. Suvremene slikovnice tematski uključuju iskustva iz svakodnevnog života, obiteljska, vrtićka, a kasnije i školska iskustva. Problemske slikovnice kroz priču djetete usmjeravaju na rješenje problema, omogućuju mu uvid u drugačiji pristup problemu te prihvaćanje i primjenu rješenja koje je primjereno za djetete i za njegovu individualnu situaciju. Problemske slikovnice najčešće govore o emocijama. Ovaj rad baziran je na jednoj od osnovnih emocija, emociji straha.

Strah je jedan od primarnih osjećaja svakog ljudskog bića. Neposredne opasnosti izazivaju nelagodu, ubrzano disanje, znojenje – strah. Odrasli mogu vrlo lako procijeniti je li opasnost realna ili samo plod njihove mašte, no za djecu je to ipak malo složenije. Nemoguće je djetete u potpunosti osloboditi straha, ali mu možemo pomoći nositi se s njim. Djetetu je potrebno pružiti podršku, pokazati mu da ga razumijemo, da mu vjerujemo te da uvažavamo njegove osjećaje. Potrebno je razgovarati s djetetom vezano za njegove strahove, pokazati mu kako se odrasli boje i kako je to u potpunosti normalno, upoznati djetete sa slikovnicama primjerenu djetetovoj dobi i trenutačnom strahu s kojim se suočava.

Ovim radom predstavljene su četiri suvremene problemske slikovnice koje se bave razvojem socioemocionalnih kompetencija kod djece, problematikom dječjeg straha. Obradene su slikovnice „Medvjedića je strah ostati u vrtiću“ i „Slonicu je strah vikanja i kazne“ autorica Tatjane Gjurković i Tee Knežević, „Moj svijet vrlina: Tomi je hrabar“ Sanje Polak i „Ana i gospodin Strahojed“ autorice Tihane Lipovec Fraculj. Interpretacijom sadržaja problemskih slikovnica navedenih autorica može se zaključiti kako je tekst važniji od slike no istodobno su komplementarni.

Ključne riječi: slikovnica, problemska slikovnica, strah

Summary

Methodological aspects of using problem picture books in work with children of early and preschool age

A picture book is a medium that helps a child get to know and build - not only the world around him but also his own inner world. Contemporary picture books thematically include experiences from everyday life, family, kindergarten, and later school experiences. Through the story, problem picture books direct the child to the solution of the problem, enable him to see a different approach to the problem and to accept and apply a solution that is appropriate for the child and for his individual situation. Problem picture books most often talk about emotions. This work is based on one of the basic emotions, the emotion of fear.

Fear is one of the primary feelings of every human being. Immediate dangers cause discomfort, rapid breathing, sweating - fear. Adults can very easily assess whether the danger is real or just a figment of their imagination, but for children it is still a bit more complicated. It is impossible to completely rid a child of fear, but we can help him deal with it. The child needs to be supported, shown that we understand him, that we trust him and that we respect his feelings. It is necessary to talk to the child about his fears, show him how adults are afraid and how it is completely normal, introduce the child to picture books appropriate to the child's age and the current fear he is facing.

This paper presents four contemporary problem picture books that deal with the development of socio-emotional competencies in children, the issue of children's fear. The picture books "Bear is afraid to stay in kindergarten" and "Slonicu je strah vikanja i kazne" by Tatjana Gjurković and Tea Knežević, "Moj svijet vrlina: Tomi je hrabar" by Sanja Polak and "Ana I gospodin Strahojed" by Tihana Lipovec Fraculj were processed. By interpreting the content of the problem picture books of the mentioned authors, it can be concluded that the text is more important than the picture, but at the same time they are complementary.

Keywords: picture book, problem picture book, fear

UVOD

Slikovnica je medij koji pomaže djetetu upoznati i izgraditi, ne samo svijet oko sebe već i vlastiti unutarnji svijet. Slikovnica je prva djetetova knjiga što ju čini posebno važnom. (Nola, 1971.) U životu djece postoje mnogi 'prvi trenuci' – prvi osmijeh, prva riječ, prvi strah. Upravo je strah bio poticaj za pisanje ovoga rada. Protekla godina mnoge je potresla, kako odrasle tako i djecu. U svakodnevnom radu s djecom, odgojitelji se podjednako susreću s djecom koja se dobro nose sa strahom kao i s onom djecom kojoj strah predstavlja nepremostiv problem. Neka djeca imaju velikih problema s povratkom u rutinu, povratkom u predškolsku ustanovu i odgojiteljima je često teško pronaći pravi način na koji bi pružili pomoć takvoj djeci, a ujedno sebi samima olakšali rad. Problemske slikovnice omogućavaju uvid u drugačiji pristup problemu, potpuno prihvaćanje problema i u konačnici, pronalazak primjerenoga rješenja, kako za odgojitelja tako i djecu kojima je pomoć potrebna.

Misao vodilja ovoga rada bila je, kroz upoznavanje sa slikovnicom, njezinim vrstama i podjelama doći do metodičkih aspekata primjene problemskih slikovnica u radu s djecom. Djeca svaku situaciju doživljavaju na sebi svojstven način. Teme problemskih slikovnica raznolike su, bave se problematikom razvoda roditelja, odvikavanja od pelena, raznih emocija poput straha, ljutnje, tuge...i uz pomoć roditelja i odgojitelja djeci prikazuju kako su i negativni osjećaji mogući, ali i rješivi na način koji nama najbolje odgovara. U ranom djetinjstvu djeca kroz slikovnice i igru najbližu njima – simboličku igru, upoznaju svakodnevne životne situacije te igrajući uloge, koristeći maštu, bolje razumiju sebe i svijet oko sebe.

„Tako autori Čačko (2000.) i Centner (2007.) naglašavaju važnost spoznajne uloge slikovnice – ona pomaže djeci da bolje razumiju sebe, da saznaju ono što ih zanima o svijetu, opisuje i približava moguće situacije u obitelji, vrtiću, zajednici i sl.“(Šišnović, 2011. str. 8)

1. DJEČJA KNJIŽEVNOST

Djeca čitaju na osobit način stoga je uživanje djeteta od posebne važnosti. Češki pedagoški reformator Jan Komensky je 1658.godine objavio „Orbis sensualium pictus“ odnosno „Oslikani osjetilni svijet“, knjigu koja je na nekoliko različitih jezika imala navedena imena životinja. Ono što je tu knjigu činilo posebnom i drugačijom od tadašnjih rječnika je činjenica da su postojale slike uz imena životinja. Takav pristup doveo je do razvitka svijesti kako je djetetu primjerenije pristupiti slikom nego li samom riječju. Polovinom 18. stoljeća različite društvene promjene utječu na stvaranje dječje književnosti. Europljani pravim ocem slikovnice smatraju weimarskog nakladnika J. Bertucha koji je između 1790. i 1830. godine u mjesečnoj nakladi izdavao Slikovnice za djecu.

Slika 1. J. Bertuch: Slikovnice za djecu¹

Bertuch je smatrao da je „...dječja slikovnica obvezatan dio inventara dječje sobe...poput krevetića, lutke ili drvenog konjića. Najranije poučavanje djeteta treba započeti preko slika.“ (Vitez, 2000., str.22)

Već tada je bilo jasno koliki značaj ima slikovnica kao djetetova prva knjiga, odnosno koliko je važno postojanje književnosti namijenjene upravo za najmlađe. Postoje mnoge definicije dječje književnosti, pa tako i ona kako je to književnost namijenjena djeci. (Crnković i Težak, 2002, str. 7) Jedna od definicija dječje književnosti je:

"posebni dio književnosti koji obuhvaća djela što po tematici i formi odgovaraju dječjoj dobi (grubo uzevši od 3. do 14. godine), a koja su ili svjesno namijenjena djeci, ili ih autori nisu namijenili djeci, ali su tijekom vremena, izgubivši mnoge osobine koje su ih vezale za njihovo doba, postala prikladna za dječju dob, potrebna za estetski i društveni razvoj djece, te ih gotovo isključivo ili najviše čitaju djeca." (Crnković, 1982, str.5)

¹ Preuzeto sa <https://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/bertuch1801bd1/0001/thumbs>

Podjela na rodove, vrste i podvrste jednaka je u dječjoj književnosti kao što je i u književnosti za odrasle. Dječji životi su specifični, baš kao i njihove mogućnosti i interesi stoga ne čudi kako su upravo ti elementi zaslužni za stvaranje i zastupljenost vrsta dječje književnosti.

„Glavne vrste dječje književnosti su: slikovnica, dječja poezija, priča, dječji roman ili roman o djetinjstvu, a u drugu skupinu idu basne, roman o životinjama, avanturistički ili pustolovni roman, historijski ili povijesni roman, znanstvena fantastika, putopisi i biografska djela.“ (Crnković, M.; Težak, D., 2002., str. 14)

Karakteristika glavnih vrsta dječje književnosti je da zadovoljavaju sva tri kriterija po kojima je neko djelo zapravo djelo dječje književnosti - djela su pisana za djecu, junaci su djeca, životinje ili nešto djeci blisko, od nakladnika/knjižničara deklarirane kao dječje. Dječja priča je najobuhvatniji dio dječje književnosti. Prisutna je u dječjem životu od samog početaka pa sve do kraja djetinjstva (a nekada i dulje). Priče su čarobne i čudesne i odstupaju od dječje stvarnosti i zbilje čime potiču razvoj mašte. Dječja poezija je također dio dječje književnosti. Malešnice odnosno nursery rhymes su obično kratke, često nonsensne ali funkcionalne pjesme koje dijete prate od kolijevke do kasnog djetinjstva. Dječji roman je najčešće kratak, jednostavnog stila i sretnog završetka. Najpoznatiji hrvatski dječji roman, ujedno i prvi hrvatski roman za djecu je *Čudnovate zgode Šegrta Hlapića* autorice I. B. Mažuranić koji je postao svojevrsni predložak za sve kasnije dječje romane u hrvatskoj književnosti.

Slika 2. Naslovnica prvog izdanja iz 1913. godine²

² Preuzeto sa <https://www.hsmuzej.hr/hr/aktualnosti/djecja-citanka-o-zdravlju/>

Slikovnica je medij s kojim se dijete prvo susreće. Dijete upoznaje slikovnicu već u prvoj godini svojeg života te mu ostaje zanimljiva sve do drugog razreda osnovne škole. Slikovnica je kombinacija likovnog i književnog izraza. Najčešće je kratka, tematski može biti vrlo raznolika i u konačnici djeci potrebna i poučna.

2. SLIKOVNICA

„Slikovnica je dječja knjiga par excellence. Ona je prva knjiga s kojom se dijete susreće. U dječje ruke dopijeva već u prvoj godini, a zanimanje za nju prestaje negdje u drugom razredu osnovne škole kad djeca mogu samostalno čitati. Koliko god bila kratka, ona je ipak u dječjim očima knjiga.“ (Crnković, M.; Težak, D., 2002., str. 15)

Kao što je Komensky vrlo rano primijetio, djeca najbolje upoznaju svijet oko sebe kroz slike. Slikovnica je karakteristična jer je spoj likovnog i književnog sadržaja, gdje dijete ne mora posebno učiti simbole kako bi shvatilo što mu slikovnica želi poručiti.

„S obzirom na ulogu teksta, najstarije hrvatske slikovnice moguće je svrstati među slikovnice bez teksta, slikovnice s tekстом u stihovima i narativne slikovnice - s više kratkih priča ili pričom koja se proteže kroz cijeli tekst.“ (Martinović, I.; Stričević, I., 2011. str.5)

Djeca upoznaju svijet kroz oblike, likove i boje od najranijih dana zbog čega je bitno pružiti im što kvalitetniju knjigu čak i u tim najranijim danima. Slike u slikovnicama nisu samo ilustracije već su svijet za sebe, pružaju mnogo više od štureg teksta koji dolazi uz njih. Slikovnice su u načelu prilično kratke a tematski vrlo raznolike. Po doživljaju slikovnice mogu biti umjetničke i počne. Poučne, odnosno informativne, slikovnice su one slikovnice koje djeci pomažu upoznati i spoznati svijet, upoznati okolinu, biljni i životinjski svijet, prirodu, ljude, ljudske običaje, emocije... Poučna slikovnica je djetetu prijeko potrebna za kvalitetan rast i razvoj.

Narančić Kovačić (2015) slikovnicu smatra trodimenzionalnom knjigom jer osim verbalnog i vizualnog doživljaja važan je i cjelokupni dizajn. Pri izradi slikovnice je potrebno obratiti posebnu pozornost na svaki pa i najmanji dio dizajna, od korica preko rasporeda riječi i slika na stranici pa sve do sadržaja. Narančić Kovačić (2015) tvrdi kako svaki dio slikovnice potencijalno utječe na smisao knjige. Slikovnice su multidimenzionalne, one su taktilne, olfaktorne, vizualne a često i auditivne, koriste mnoge dimenzije samo kako bi na što bolji i prirodniji način pristupile djetetu. Prema

Majhutu (2012), slikovnice dijelimo s obzirom na formu: nepoderive, leporello, pop-up, multimedijaska slikovnica i sl. Pop-up slikovnice su tzv. slikovnice treće dimenzije koje mogu biti pokretne ili interaktivne. Slikovnice možemo podijeliti na one kojima se dijete samostalno koristi, one u kojima je potrebna asistencija odrasle osobe, interaktivne slikovnice. Neovisno o kojim, odnosno kakvim slikovnicama je riječ, tekst uvijek mora biti gramatički ispravan, zanimljiv kako djeci tako i odraslima koji biraju slikovnice te ih kasnije zajedno s djecom čitaju, te isti mora biti bez alogičnosti. Čitanje, odnosno gledanje slikovnica u potpunosti je drugačiji proces od čitanja bilo koje druge književne vrste, on je interaktivan proces koji zahtijeva korištenje svih čula, kako djeteta tako i odrasle osobe. Djeca i odrasli slikovnice često čitaju nekoliko puta iznova, no ponovljena čitanja gotovo nikada ne idu istim redoslijedom kao kod prvog čitanja, neke stranice se preskaču dok se druge više puta ponavljaju, a sve to ovisi o volji čitatelja. Čitatelj pozornost prebacuje naizmjenično sa slika na tekst čime dopušta mašti da stvara neka nova značenja, neke nove ideje.

2.1. Slikovnica u Hrvatskoj

U drugoj polovici devetnaestog stoljeća u Hrvatskoj se javljaju slikovnice za djecu. Hrvatska slikovnica je kroz godine doživjela mnoge promjene o kojima je često pisao i Berislav Majhut. Majhut i Batinić (2017) ističu kako je dječja književnost u Hrvatskoj postala isplativ posao, prodaja i distribucija je rasla kako je rastao i interes za ilustriranom dječjom knjigom. U početku su autori slikovnica bili hrvatski dok su ilustratori bili inozemni. Često se nisu ni bilježila imena ilustratora sve dok nakladnici nisu počeli plaćati ilustratorima za posao izrade ilustracija. U drugoj polovici devetnaestog i prvoj polovici dvadesetog stoljeća, odnos pisaca prema vlastitim djelima bio je drugačiji nego danas. Godine 1927. izlazi „Dječja čitanka o zdravlju“, prva slikovnica nastala kao suradnja hrvatskog autora i hrvatskog ilustratora, Ivane Brlić-Mažuranić i Vladimira Kirina, a izdao ju je hrvatski nakladnik. Zanimljiva je promjena u odnosu između važnosti ilustratora i autora djela pa je tako Brlić-Mažuranić izostavila svoj potpis na spomenutom djelu.

Slika 3. Zbirka Dječja čitanka o zdravlju (1927)³

„Ovca u kutiji“ naziv je nagrade za najbolju hrvatsku slikovnicu utemeljene 2005. godine u Zagrebu. Cilj pokretanja ove nagrade jest vrednovanje slikovnice kao književno-likovnog visoko vrijednog umjetničkog djela. Bira se najbolja slikovnica, s obzirom na kvalitetu teksta i ilustracije te njihovo međusobno nadopunjavanje. Također, dodjeljuju se i nagrade za najuspješnije slikovnice. Svake godine nakladnici podijele određeni broj primjeraka mlađoj populaciji s ciljem razvitka ljubavi prema knjizi.

3. PROBLEMSKA SLIKOVNICA

Slikovnice su tematski vrlo raznolike. Suvremene slikovnice tematski uključuju iskustva iz svakodnevnoga života, obiteljska, vrtićka, a kasnije i školska iskustva. Dječji životi nisu ispunjeni samo lijepim i ugodnim događajima, stoga je važno i knjige za najmlađe obogatiti temama koje obuhvaćaju život kakav jest, u cijeloj njegovoj punini, primjeren za djecu – slikom i tekстом. Iz navedenih razloga nastala je potreba za tzv. problemskom slikovnicom, slikovnicom koja ne poznaje zabranjene teme, a dijete je temeljni lik u shvaćanju i poimanju rasta i razvoja djeteta. Sretno i bezbrižno djetinjstvo predstavlja cilj za svako dijete, dobre slikovnice predstavljaju put k tom cilju. Svaka dobra slikovnica može se povezati s tzv. problemskim slikovnicama jer u svakoj leže zanimljive socijalne situacije pune životnih pitanja. Kvalitetne problemske, odnosno terapeutske slikovnice kroz priču djeteta usmjeravaju prema

³Preuzeto sa https://hr.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cudnovate_zgode_%C5%A1egrt_a_Hlapi%C4%87a

rješenju problema, omogućuju mu uvid u drugačiji pristup problemu te prihvaćanje i primjenu rješenja koje je primjereno za svako pojedinačno dijete. Jednostavnije je djetetu pristupiti pripovijedajući i potaknuti ga na razgovor o emocijama. Priča je najučinkovitiji način za pristupanje djetetu, stoga je vrlo bitno tko stoji iza kreiranja terapijskih slikovnica. Stručnjaci poput pedagoga, psihologa i umjetnika idealni su za kreiranje problemskih slikovnica. Emocionalni razvoj je bitna stavka u rastu i razvoju djeteta budući da je emocionalno zdravlje temelj kako psihološkoga tako i socijalnoga razvoja djeteta. Emocije imaju važnu ulogu u socijalnim odnosima, otkrivanju okoline i svijeta oko sebe i najvažnije – otkrivanju samoga sebe.

U Hrvatskoj je teško pronaći literaturu koja na teorijski način pristupa problemskim slikovnicama i njihovom značaju u rastu i razvoju predškolskog djeteta. Vrlo malo teoretičara bavi se navedenom temom.

Jedna od rijetkih definicija problemskih slikovnica glasi:

„...slikovnica koja se bavi problemskim situacijama u životu djeteta, vezana uz djetetove osjećaje, zdravlje, osobine njegove ličnosti i ponašanje, te uz odnose u obitelji i društvu.“ (Čičko, 2006., str.2)

Djeca prolaze kroz razne životne situacije i trenutke, sretne ili nesretne, zbog čega problemske slikovnice imaju i raznolik opus tema te mogu obrađivati bilo koji problem vezan uz djetetovu dob ili život. Budak i Cvijanović navode kako je: „Tematska priča je priča vezana uz problemske situacije djeteta u svakodnevnom životu, poput zdravlja, razvoja djeteta, odnosa u obitelji i izvan nje, osjećaja, ponašanja i osobina ličnosti djeteta.“ (Budak V., Cvijanović T., 2015., str. 35)

3.1. Tematska podjela problemskih slikovnica

Problemske slikovnice tematski su raznolike. U njima susrećemo situacije i probleme s kojima se većina barem jednom susretne u životu. One prikazuju svijet kakav zaista jest, bez ružičastih naočala, bez uljepšavanja. Prikazuju kako svijet i život imaju i onu ružniju stranu, stranu koja odrasle i djecu čini nesretnima, uplašenima, ljutima ali neovisno o svemu tome ipak postoji rješenje.

3.1.1. Emocije

Problemske slikovnice najčešće govore o emocijama. Prilikom pregleda tematskoga popisa knjižnica grada Zagreba, najčešće spomenute emocije su: bijes, ljubav,

ljubomora, strah (od mraka, od visine, od vode, od zubara, noćne more), tuga (gubitak drage osobe), razočaranje.

Pojam emocija je vrlo kompleksan pojam. Emocije su splet subjektivnoga osjećaja djeteta, njegove tjelesne reakcije (koje su gotovo uvijek ishitrene) i komunikacijskoga izričaja. Postoje određene emocije koje mogu prepoznati pripadnici svih naroda svijeta, a to su: radost, tuga, strah, ljutnja, gađenje i interes. Već od najranijih dana novorođenčad može pokazivati osjećaje ugone i neugode kroz plač ili refleksni osmijeh. U dobi između 18 i 24 mjeseci, pojavljuju se osjećaji stida, neugode, zavisti, ponosa, što je vrlo bitno za kasniji moralni razvoj djeteta. U drugoj godini života, kada djeca prelaze s isključivo neverbalne komunikacije na upotrebu riječi i rečenica prilikom objašnjavanja svojeg unutarnjeg stanja, dolazimo do trenutka kada najčešće počinje dijaloško čitanje slikovnice (Čudina-Obradović, 2002).

3.1.2. Osobine ličnosti i ponašanje

Osim emocija, u problemskim slikovnicama možemo pronaći i teme koje govore o osobinama ličnosti i ponašanju. Najčešće karakteristike ponašanja spomenute na popisu osobina ličnosti i ponašanja su: darežljivost, hrabrost, neposlušnost, nestašluk, ophođenje s neznancima, opraštanje, pohlepa, poštivanje privatnosti, potrošački mentalitet, prijateljstvo, prkos, sebičnost, svađa.

Prateći socio-spoznajni razvoj djeteta, uočljivo je kako dijete s vremenom postaje zainteresirano ne samo za okolinu koja ga okružuje, već i za sebe i ljude oko sebe. Spoznaja se razvija od konkretnog prema apstraktnom, od opažanja tuđeg i vlastitog ponašanja pa sve do razumijevanja istoga, do razumijevanja tuđih osjećaja, misli, želja, potreba, pa čak i sposobnosti. U tom procesu dijete dolazi do razvoja pojma o sebi koji je ključan kada je riječ o osobnom i socijalnom razvoju pojedinca. Djetetovo ponašanje mijenja se pod utjecajem socijalnih odnosa. Na temelju reakcija drugih, dijete uči koja su ponašanja prikladna i poželjna, a koja nisu, stoga postaje sposobno kontrolirati vlastito ponašanje i uskladiti ga s onime što je primjereno u određenim okolnostima. S obzirom da djeca uče opservacijski, upotreba problemskih slikovnica s ciljem poticanja primjerenog ponašanja uvelike pomaže, djeca na temelju primjera likova iz slikovnice shvaćaju kakva su ponašanja nepoželjna.

Ostale često spomenute teme problemskih slikovnica su radne navike, higijenske navike, razvod roditelja, zlostavljanje, bolest, tolerancija,... Dakle, riječ je o širokoj lepezi tema zastupljenih u problemskim slikovnicama.

3.2. Problemske slikovnice u Hrvatskoj

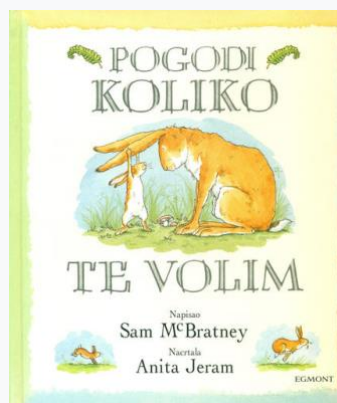
Prema Paytonu i suradnicima

„Najveći broj hrvatskih suvremenih problemskih slikovnica fokusirano je na socioemocionalno učenje koje podrazumijeva proces stjecanja znanja, stavova i vještina prepoznavanja i upravljanja emocijama, snalaženje u socijalnom svijetu, uspostavljanje i održavanje odnosa s drugima te učinkovito donošenje odluka.“ (Pečarina, L., 2020., str. 10)

Donedavno, problemske slikovnice bile su rezervirane za strane autore. U Hrvatskoj je bilo moguće naći prijevode problemskih slikovnica stranih autora. Najpoznatiji takvi autori su Thierry Courtin – autor serije slikovnica o Čarliju i Mimi, Sam McBratney sa slikovnicom „Pogodi koliko te volim“ i autorica Aline de Petigny koja stoji iza serije slikovnica o djevojčici Petri.

Slika 4. Naslovna strana slikovnice *Čarli je izjelica*⁴

Slika 5. Naslovna strana slikovnice *Pogodi koliko te volim*⁵

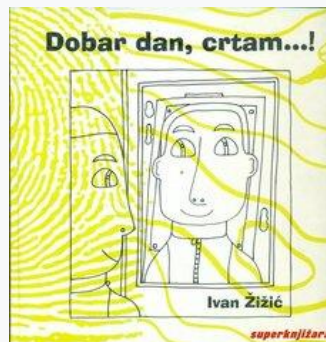
Nagrada „Ovca u kutiji“ je zaslužna za pronalazak i promociju mnogih hrvatskih slikovnica. Primijećen je porast prijava problemskih slikovnica na navedeni festival slikovnice. Radi se o slikovnicama tematski vezanim uz nacionalnost ili rasu, teškoće odrastanja, posebnosti koje su sastavni dio života i razvoja osoba sa posebnim potrebama poput sljepoće, gluhoonijemosti, Downova sindroma i autizma.

⁴ Preuzeto sa <https://shop.skolskajniga.hr/carli-je-izjelica.html>.

⁵ Preuzeto sa <https://www.abrakadabra.com/hr-HR/Katalog-Knjige-Djecje-knjige/Pogodi-koliko-te-volim/p/M0042LC>

Slikovnica koja se posebno izdvaja je slikovnica „Dobar dan, crtam...!“ autora Ivana Žižića.

Slikovnicu je izdala splitska podružnica Centra za autizam Zagreb, a autor slikovnice je sam polaznik navedenoga centra. Ivan, potaknut doživljajem sebe i svijeta koji ga okružuje, kroz 40ak ilustracija prikazuje vlastitu svakodnevicu od polaska u školu do povratka kući. Crteži i tekst nastali su u periodu od jedne školske godine, uz pomoć Ivanove likovne terapeutkinje Daniele Cikatić Javorčić. Razlog izdvajanja upravo ove slikovnice leži u humanosti koja je iza nje. Ova slikovnica je pokazatelj da i oni pomalo drugačiji imaju štošta reći o svijetu koji ih okružuje. Ivan prikazuje njemu dobro poznate ljude u koje ima povjerenja. Međusobna komunikacija ne postoji već samo niz vizualnih, auditivnih, taktilnih i olfaktivnih dojmova. Njegov unutarnji svijet, mali balon sreće. Ova knjiga je veliki korak naprijed u razumijevanju autistične djece.

Slika 6. Naslovna strana slikovnice *Dobar dan, crtam...!*⁶

Osim Ivana Žižića, suvremene hrvatske problemske slikovnice dobile su mnoštvo autora poput: Sanja Pilić, Biserka Petrečija, Željka Horvat Vukelja, Melita, Ivan Bjelišev, Ana Đokić Pongrašić, Grigor Vitez, Hrvoje Kovačević, Dubravka Maleš, Irena Bekić, Ivona Brezinova, Daniela Kulot, Đurđa Miklaužić, Mirjana Krizmanić i ostali.

3.3. Strah kao tema problemske slikovnice

Strah je jedna od emocija koja je prepoznatljiva svim ljudima svijeta. Strah je jedan od primarnih osjećaja svakog ljudskog bića. Neposredne opasnosti izazivaju nelagodu, ubrzano disanje, znojenje – strah. Odrasli mogu vrlo lako procijeniti je li opasnost realna ili samo plod njihove mašte, no za djecu je to ipak malo kompliciranije jer ne raspolažu tolikim iskustvom kao odrasli. Djeci je svijet jedno novo, veliko, strašno i

⁶ Preuzeto sa <https://www.jesenski-turk.hr/en/dobar-dan-crtam-2009-ivan-zizic-1>

neistraženo mjesto prepuno nepredvidivosti koje im izazivaju osjećaj nelagode. Za djecu su karakteristični tzv. razvojni strahovi koji su u potpunosti normalni i uobičajeni. Razvojni strahovi vezanu su uz djetetovu dob, spontani u svom nastanku i nestanku, pretapaju se jedan u drugoga kako dijete prolazi kroz određene razvojne faze. Uz svaku razvojnu fazu vezani su strahovi tipični za tu dob.

Tablica 1. Razvojni strahovi s obzirom na dob⁷

DOB	RAZVOJNI STRAHOVI
PRVA GODINA	Strah od odvajanja (prvenstveno od majke), strah od nepoznatih osoba i novih prostora kada nije nazočna bliska osoba.
DRUGA GODINA	Prisutan jako veliki broj strahova: strah od jakih zvukova (grmljavine, usisavača), tamnih boja, velikih objekata (kamiona), promjena u prostoru, odvajanja od roditelja u vrijeme odlaska na spavanje, vjetra i kiše.
TREĆA GODINA	Prevladavaju vizualni strahovi - strah od maski, ružnih lica i jako starih ljudi. Česti su strahovi i od mraka, samoće, životinja, policajaca, lopova.
ČETVRTA GODINA	Još su uvijek prisutni strahovi od mraka, samoće, opasnih životinja, ali se počinju javljati i auditivni strahovi (strah od glasne glazbe, sirena) te strah zbog odvajanja od roditelja.
PETA GODINA	Postupno nestaju strahovi od životinja, nakaza, ali rastu strahovi od konkretnih opasnih situacija: povreda, pada, ugriza životinja, mraka, strah da se jedan od roditelja neće vratiti kući.
ŠESTA GODINA	Vrlo strašljivo razdoblje! Počinju se javljati strahovi od natprirodnog (duhova, vještica, zombija), strah da je netko drugi opasan, skrivenih osoba ispod kreveta, strah od gubitka u velikim i nepoznatim prostorima (šuma, trgovina), strah od vatre, groma, munje, vode. Strah od samoće se u ovoj dobi počinje manifestirati kao strah od smrti.

Razvojni strahovi u potpunosti su normalni. Strahovi jedne razvojne faze međusobno se preklapaju sa strahovima sljedeće razvojne faze. Nemoguće je dijete osloboditi straha, niti je to preporučljivo jer savladavanjem strahova jedne razvojne faze dijete

⁷ Preuzeto sa <https://www.predskologija.com/razvojni-i-neurotski-strahovi/>

postaje spremno i sposobno suočiti se sa strahovima koje mu nosi sljedeća razvojna faza.

Osim razvojnih strahova, djeca se susreću i sa mnogim drugim strahovima. Krizne situacije i negativni životni događaji dovode do promjena u svakodnevnom životu. Elementarne nepogode poput razornog potresa koji je zadesio šire područje Sisačko-moslavačke županije i epidemija Covid-19 unijeli su velike promjene u živote djece i odraslih. Promjene u rutini utječu na osjećaj sigurnosti kod djece posebice ukoliko su stradali njihovi bližnji, njihov dom, vrtić ili omiljeno mjesto za igru. Najčešće posljedice potresa za djecu predškolske dobi su depresija i anksioznost. Djeca često iskazuju elemente posttraumatskog stresa kroz pojavu regresivnih ponašanja poput cucljanja palca ili mokrenja u krevet. Odrasli nerijetko smatraju kako je mlađoj djeci jednostavnije podnijeti posljedice elementarnih nepogoda ili promjena uzrokovanih epidemijom Covid-19, no zaboravljaju kako je djeci sve to nepoznato i neshvatljivo. Djeca ne razumiju promjene koje se događaju ali ih zasigurno osjećaju.

Nemoguće je dijete u potpunosti osloboditi straha, ali možemo mu pomoći nositi se s njim. Djetetu je potrebno pružiti podršku, razumijevanje, uvažavanje njegovih osjećaja. Potrebno je razgovarati s djetetom vezano za njegove strahove, kako bi stekao dojam da je strah u potpunosti normalan, upoznati dijete sa slikovnicama primjerenim dobi djeteta i trenutačnom strahu s kojim se suočava. Također, poticati dijete da likovnim ili verbalnim stvaralaštvom ispriča svoje strahove ili kroz simboličku igru pokaže što ga muči.

U nastavku slijedi analiza nekoliko slikovnica koje su primjerene i zgodne za korištenje prilikom susretanja s problemom straha.

4. ANALIZA PROBLEMSKIH SLIKOVNICA O TEMI STRAHA

Postoji beskonačan niz divnih slikovnica koje je moguće koristiti u radu s djecom (predškolske) dobi. Mnoga djeca uživaju u čitanju još od najranijih dana, od samostalnog listanja slikovnica preko glasa odrasle osobe koja im je prenosila tekst pa sve do samostalnog čitanja istih. Iskustvo čitanja pomaže djeci, vodi ih u neki novi svijet, potiče ih na maštu. Knjige prikazuju životne situacije ljudi kao nešto normalno i svakodnevno i čitajući, nitko nije usamljen u svojim problemima već je svjestan kako postoje i drugi koji su se susreli sa sličnim teškoćama. Nadu pruža saznanje da su oni iz svojih nedaća izašli snažniji, hrabriji, sretniji, s vjerom u bolje sutra. Ministarstvo

kulture i medija prepoznalo je važnost čitanja te je Vlada Republike Hrvatske 2021. godinu proglasila Godinom čitanja. Cilj ovoga projekta je doprinijeti razvoju kulture čitanja i omogućiti čitanje što većem broju ljudi. Aktivnosti u sklopu Godine čitanja osmišljene su za sudionike svih dobnih skupina, posebice za djecu i mlade. Čitanje slikovnica, posebice problemskih slikovnica pomaže djeci da se u vlastitom iskustvu osjećaju manje usamljeno, a više, mnogo više, sigurno, slobodno i samouvjereni. Poražavajuća informacija je ta da je razina kulture čitanja u Hrvatskoj izrazito niska, čak polovica stanovnika Hrvatske ne čita. Slogan „Želiš znati? Želiš osjećati? Čitaj!“ predstavlja projekt kojemu je cilj ukazati na važnost čitanja, posebice za mlade. Čitanje pozitivno utječe na kognitivni i emocionalni razvoj stoga je važno poticati čitanje već od najranije dobi.

Slika 7. Plakati programa *Godina čitanja*⁸

4.1. Medvjedića je strah ostati u vrtiću

Slikovnica „Medvjedića je strah ostati u vrtiću“ vrlo je kvalitetna edukativna slikovnica sa savjetima za roditelje autorica Tatjane Gjurković i Tee Knežević, u izdanju hrvatskoga izdavača Evenio, namijenjena za djecu stariju od dvije godine. Tatjana Gjurković je magistra psihologije, psihoterapeutkinja, privremena učiteljica i registrirana terapeutkinja igrom. Tea Knežević je magistra psihologije, terapeutkinja igrom te prakticira transakcijsku analizu. Iza njih je dugogodišnji zajednički rad (od 2012. godine) na području rada s djecom koja trebaju socio-emocionalnu podršku. Zajedno su napisale 16 terapijskih slikovnica, između ostaloga i „Slonicu je strah vikanja i kazne“.

Ilustracije je izradila Jelena Brezovec, suosnivačica Evenia. Nakon diplomskog studija sociologije i kroatologije, Jelena se odlučila okrenuti svom hobiju i zarađivati od njega.

⁸ Preuzeto sa <https://min-kulture.gov.hr/vijesti-8/2021-godina-citanja-u-hrvatskoj-20837/20837>

Upisala je tečaj grafičkog dizajna te je do danas ilustrirala više od 40 slikovnica. Koliko je dobra ilustratorica, govori činjenica da je dobila Nagradu "Ptičica" Dječjeg žirija Nagrade "Grigor Vitez" za 2019. godinu.

Dimenzije slikovnice su 22x22cm.

Slika 7. Naslovna strana slikovnice *Medvjedića je strah ostati u vrtiću*⁹

„Slikovnica „Medvjedića je strah ostati u vrtiću“ bavi se problemom straha i separacijske anksioznosti kod djece, odnosno straha od odvajanja od roditelja. Kroz jednostavnu priču i životinjske likove djeca će prepoznati vlastitu situaciju i emociju straha koja se zbog nje javlja. Slikovnica ima i dodatak sa savjetima za roditelje koji će im pomoći da bolje razumiju ponašanje svoga djeteta, zadovolje njegovu emocionalnu potrebu koja stoji iza straha te da mu pomognu da nauči regulirati taj negativan osjećaj.“ (Gjurković, T., Knežević, T., 2016., str. 20)

Strah je normalna pojava u dječjem razvoju. Djeca nisu sposobna odrediti predstavlja li neki strah realnu opasnost ili ne stoga je njima svaki strah stvaran i opipljiv. Dječja mašta je vrlo razvijena stoga često strahovi brzo postanu vrlo veliki. Dužnost roditelja i odgojitelja je pomoći djetetu nositi se sa strahom, umiriti ga i pružiti mu podršku. Prilagodba na vrtić stvara separacijsku anksioznost kod djece. Djeca su robovi navika, ponekad je dovoljna samo mala promjena u njihovoj rutini koja postaje okidač neželjenog ponašanja. Osjećajući strah, nelagodu i tjeskobu, djeca najčešće reaguju otporom i buntom. Roditelji i odgojitelji su ti koji djetetu trebaju pružiti sigurnost, vratiti ih u njihovu zonu udobnosti, opuštenosti. Autorice u nekoliko savjeta nude pomoć roditeljima koji se nađu u situaciji poput ove.

⁹ Preuzeto sa <https://evenio.hr/proizvod/slikovnice/osjecaji/medvjedica-je-strah-ostati-u-vrticu/>

Glavni lik ove slikovnice je medvjedić koji se boji odlaska u vrtić, iako mu je ondje lijepo. Na početku slikovnice prikazan je jedan sretni i veseli medo koji jako voli svoje roditelje. Roditelji su mu dragi, nježni i puni razumijevanja. Mama medvjedica objašnjava malom medu da nakon oblačenja i doručka kreću u vrtić na što medo negoduje jer bi ipak radije ostao kod kuće s medvjedicom. Mama medvjedica je zabrinuta, traži podršku svojega muža medvjeda. Tata medvjed je svjestan kako mali medo (a i mama medvjedica) imaju problema sa separacijom pa ih nježno umiruje:

„Čini mi se da se naš mali medo boji ići u vrtić – nježno je odgovorio tata i podragao šapu maloga mede te mu se obratio: - Katkad nam je teško ići onamo gdje se ne osjećamo sigurno kao kod kuće. Ali ja vjerujem da ćeš, kad upoznaš sve u vrtiću, vidjeti da ti i ondje može biti baš lijepo.“ (Gjurković, T., Knežević, T., 2016., str. 6)

Prilikom dolaska u vrtić, medo je sve uznemireniji te se rasplače. Mama medvjedica umiruje ga i podsjeća ga na riječi tate medvjeda. Odgojiteljica prepoznaje situaciju, trudi se umiriti medu, preusmjeriti mu pažnju na nešto što voli kako bi se lakše opustio. Medo odlazi s odgojiteljicom ususret drugoj djeci s kojima igra igru skrivača, njegovu najdražu igru. Kasnije, kada mama medvjedica dođe po medu u vrtić, medo je sretan i nasimjan, s veseljem prepričava mami sve što mu se u vrtiću dogodilo.

Reakcija tate medvjeda bila je upravo ono što je medu trebalo. Tata medvjed bio je empatičan, pun razumijevanja, normalizirao je situaciju te uz pomoć fizičkog kontakta dodirivanja šape, umirio medu i pokazao mu kako je tu za njega. Mama medvjedica je svojim zagrljajem punim ljubavi umirila medu. Odgojiteljica je pokazala razumijevanje za strah malog mede te učinila sve kako bi mu olakšala situaciju u kojoj se našao, bez nepotrebnih riječi.

U situacijama poput ove, kada su djeca izložena nekoj novoj, njima nepoznatoj situaciji, najbolje što se za djecu može učiniti je biti prisutan, pokazati im ljubav i podršku. Djeca osjećaju strah svojih roditelja, njihovu nesigurnost, radi čega je potrebno prihvatiti separaciju kao nešto normalno, kao novi korak u njihovim mladim životima. Potrebno je djetetu pružiti osjećaj sigurnosti da uz pomoć odrasle, njima bliske, osobe i čvrsti stisak ruke osvoje svijet.

Ilustracije su dosljedne, reakcije likova i prikaz njihovih emocija vjerno prate tekst. Bit neverbalne komunikacije uočljiva je u izrazima lica, emocije je moguće iščitati iz

položaja tijela, pogleda i gesti. Ilustracije su prepune boja, jednostavne i plošne, bez suvišnih detalja. Brezovec stilizira likove koristeći mnogo boja, zaobljene linije te vrlo malo detalja što slikovnice čini djeci vrlo privlačnima. Tekst i ilustracije nadopunjuju se, tekst je prisutan gotovo na svakoj strani u velikom postotku. Tekst je nositelj radnje dok su ilustracije njegova dopuna. (npr. U tekstu čitatelj saznaje kako je medo sretno završio svoj dan u vrtiću, igrao se skrivača i stekao nove prijatelje. Ilustracija nadopunjuje tekst prikazom vučice na ogradi vrtića kako pozdravlja medu koji odlazi kući – tipičan prikaz vrtićkih prijatelja kada dođe vrijeme rastanka.)

4.1.1. Prijedlog metodičkog pristupa slikovnici *Medvjedića je strah ostati u vrtiću*

„ERR sustav je učinkovit obrazovni proces u kojemu kroz evokaciju, razumijevanje značenja i refleksiju, primjenom strategije aktivnoga učenja, učenik uči na vlastitom iskustvu, razumije naučeno i vlastitim riječima, u novim situacijama, primjenjuje naučeno.“ (Bertić i Krašovec Salaj, 2000, 335)

Evokacija je uvođenje djeteta u knjigu.

Djeca su pozvana da sjednu u jutarnji krug. Odgojiteljica potiče djecu na razgovor pitanjima: Kako ste danas došli do vrtića? Tko vas je doveo? Što ste radili prije nego ste krenuli u vrtić? Što volite raditi u vrtiću? Kako se osjećate? Kako znate da je netko sretan/tužan/uplašen? Jeste li se bojali ići u vrtić? Što ste učinili da se više ne bojite? Tko se sada boji ići u vrtić?

U realizaciji odgojiteljica čita slikovnicu, uključuje djecu pitanjima: Zašto je mali medo tužan? Što su mama i tata učinili da medu bude lakše? Je li mu to pomoglo? Što medo voli raditi? Kada je medo sretan? Nakon razgovora, djeci je ponuđena kutija s emocijama (kutija koja sadrži fotografije osnovnih emocija). Cilj ove igre je prepoznati i imenovati osnovne osjećaje. Kada su se djeca podsjetila kako izgledaju osnovne emocije, ponuđena im je sljedeća igra – odglumi osjećaj. Igra je moguća tako da se odgojiteljica unaprijed dogovori sa djecom kako koji osjećaj izgleda (npr. sreća – skakanje u vis, tuga – trljanje očiju, imitiranje plača, strah – proizvode strašne zvukove, ljutnja – mahanje rukama) ili tako da odgojiteljica dopusti djeci da se samostalno izraze. Odgojiteljica pušta instrumentalnu verziju glazbe, kada ju prekine, kaže djeci neku emociju koju oni onda prikažu. Cilj ove igre je prepoznati i isprobati različite načine izražavanja osjećaja.

U refleksiji, odgojiteljica pita djecu je li im se svidjela priča te što im se posebno svidjelo. Odgojiteljica zamoli djecu da se prisjete njihovih prvih dolazaka u vrtić, kako su se osjećali, zašto su se tako osjećali, tko je bio uz njih. Nakon tog razgovora, odgojiteljica zamoli djecu da se prisjete kada su bili sretni/tužni/uplašeni te da svoje iskustvo podijele s drugima. Nakon razgovora, djeca su upućena u razne centre smještene u dnevnom boravku. U likovnom centru pripremljen je veliki papir na kojemu je ocrtano ljudsko tijelo. Djeca biraju kartice s emocijama. Odgojiteljica ih potiče na razmišljanje gdje u tijelu osjećaju navedene emocije te gdje su one vidljive (npr. osmijeh, suze). Slobodni su samostalno izabrati boju kojom žele oslikati odabranu emociju na dijelu tijela gdje ju osjećaju. U centru ranog čitanja djeca su potaknuta upariti fotografije djece s emocijama koje prikazuju. Ponuđene su im 4 kutije na kojima je prikaz sretnog, tužnog, uplašenog i ljutog lica te je njihov zadatak ponuđene fotografije ispravno posložiti. Fotografije prikazuju razne situacije (dijete pleše, dijete plače, dijete je palo i udarilo se,...). Cilj ove igre je prepoznati načine izražavanja osjećaja i verbalno ih opisati, čime dijete razvija i proširuje vokabular. Za kraj, djeci je ponuđena igra skrivača tijekom boravka na zraku.

Ako u skupini postoji dijete koje teže podnosi odvojenost od roditelja, djetetu je moguće predložiti da oslika dlanove svojih roditelja jedan u drugome te da postavi svoj dlan unutra svaki put kad se rastuži ili osjeti usamljeno. Dijete na taj način simbolički osjeća zaštićenost od strane svojih roditelja.

4.2. Slonicu je strah vikanja i kazne

Slikovnica „Slonicu je strah vikanja i kazne“ također je vrlo kvalitetna edukativna slikovnica sa savjetima za roditelje, autorica Tatjane Gjurković i Tee Knežević, u izdanju hrvatskog izdavača Evenio, namijenjena za djecu stariju od dvije godine.

Ilustracije je izradila Jelena Brezovec.

Dimenzije slikovnice su 22x22cm.

„Slikovnica „Slonicu je strah vikanja i kazne“ bavi se problemom straha od kritike, vikanja, burnih reakcija odraslih i kažnjavanja kod djece. Kroz jednostavnu priču i životinjske likove djeca će prepoznati vlastitu situaciju i emociju straha koja se zbog nje javlja. Slikovnica ima i dodatak sa savjetima za roditelje koji će im pomoći da bolje razumiju ponašanje svoga djeteta, zadovolje njegovu emocionalnu potrebu koja stoji iza straha te da mu pomognu da nauči regulirati taj negativan osjećaj.“ (Gjurković, T., Knežević, T., 2017., str. 20)

Slika 8. Naslovna strana slikovnice *Slonicu je strah vikanja i kazne*¹⁰

Zadatak ove slikovnice je potaknuti roditelje na promišljanje o ispravnosti korištenja kazni i vikanja u svrhu odgoja. Slikovnica pruža uvid u dječje razmišljanje i osjećaje prilikom vikanja i strah koji osjećaju zbog istoga. Djeca su osjetljivija. Vikanje automatski povezuju uz sve negativno što poznaju i teško im je shvatiti da su osoba koja viče na njih i osoba koja ih voli zapravo jedna osoba. Nelagoda i strah koji nastaju uslijed vikanja i kažnjavanja mogu dovesti do tjelesne napetosti, ponekad čak i do depresije.

Radnja priče započinje u vrućoj savani u kojoj je živjela vesela i vedra slonica. Malena slonica najviše je uživala u igri po lokvama. Toga ljeta, savanom je zavladao golemo suša radi čega je bilo vrlo važno čuvati vodu koju su imali. Malena slonica, bezbrižna kakva je bila, nije razmišljala o tome. Njezina majka, koja je bila svjesna problema u kojem su se našli, neizmjereno se naljutila na malenu slonicu kada je uvidjela na koji način slonica troši vodu. Mama slonica vikala je na malenu slonicu: „Toliko sam ti puta rekla da trebamo štedjeti vodu, a ti se ovako razbacuješ“ (Gjurković, T., Knežević, T., 2017., str. 10). Malena slonica bila je kažnjena odlaskom po vodu do udaljenog jezera za koje je vjerovala da ondje žive čudovišta. Ispunila je svoju kaznu, ali bila je vrlo uplašena te je cijelim putem plakala. Kada se slonica vratila, majka je vidjela koliko se malena slonica uplašila. Majka joj se ispričala te ju je utješila nježnim riječima i toplim zagrljajima.

¹⁰ Preuzeto sa <https://evenio.hr/proizvod/slikovnice/osjecaji/slonicu-je-strah-vikanja-i-kazne/>

Majčina isprika od velike je važnosti za psihološki razvoj malene slonice. Majčino priznavanje greške pokazuje djeci kako je u redu pogriješiti ali je bitno iskreno se ispričati i ne ponavljati istu pogrešku. Pogreške su nešto normalno u ljudskim životima, nije neobično da se dogode, ali važno je uvidjeti grešku i za istu se ispričati. U hrvatskoj kulturi kazne su prilično učestala pojava. Roditelji kaznama djeci pokušavaju nametnuti ispravne obrasce ponašanja, često zanemarujući osjećaje djece kroz cijeli taj proces. Učestale kritike i kažnjavanja djeluju negativno na dječje samopoštovanje, razvijaju unutarnju kritičnost koja vodi neprestanom strahu i anksioznosti. Autorice savjetuju roditeljima da izbjegavaju kaznu kao rješenje problema koliko god je to moguće te da u situacijama kada dijete učini nešto dobro, isto nagradimo ohrabrujućom porukom.

U ilustracijama je prisutna dosljednost, reakcije likova i prikaz njihovih emocija vjerno prate tekst. Neverbalna komunikacija djeci je vrlo bitna stoga možemo primijetiti kako osim u izrazima lica, emocije možemo iščitati iz položaja tijela, pogleda i gesti. Ilustracije obiluju bojama, one su jednostavne i plošne, bez suvišnih detalja. Brezovec ne prati realan prikaz likova već stiliziran radi čega je knjiga privlačnija djeci. Tekst i ilustracije nadopunjuju se, tekst je prisutan na gotovo svakoj strani slikovnice te zauzima trećinu iste. Tekst je nositelj radnje dok su ilustracije njegova dopuna. (npr. u tekstu je prikazano kako se malena slonica vratila s kanticama vode te je ustuknula korak natrag kada je majka krenula prema njoj, iz straha od ponovnog vikanja. U pozadini, ilustracija prikazuje druge životinje kako zabrinuto prate razvoj događaja skrivajući se iza grma.)

4.2.1. Prijedlog metodičkog pristupa slikovnici *Slonicu je strah vikanja i kazne*

U evokaciji odgojiteljica poziva djecu u jutarnji krug. Odgojiteljica postavlja poticajna pitanja kako bi uvela djecu u središnju aktivnost čitanja slikovnice. Moguće je postaviti pitanja poput: Zna li što je savana? Koje životinje žive u savani? Jeste li ikada bili u kazni? Što ste učinili da Vas je mama/tata/teta kaznila? Kako ste se osjećali? Što se onda dogodilo?

U realizaciji djeca dolaze u kontakt s novim idejama iz samog teksta. Odgojiteljica interpretativno čita slikovnicu. Djeci je moguće postaviti pitanja i tijekom čitanja: Zašto se mama slonica ljuti na malenu slonicu? Kako se malena slonica radi toga osjeća? Što je mama slonica učinila kako bi se malena slonica osjećala bolje?

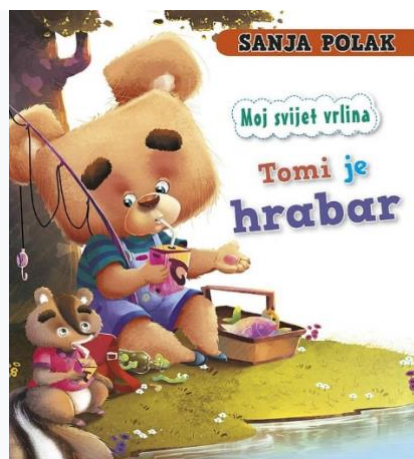
Nakon realizacije, dolazi refleksija. U refleksiji odgojiteljica razgovara s djecom, postavlja im pitanja: Što ti se sviđelo u ovoj priči? Što ti se nije sviđelo? Što je učinila mala slonica? Što biste vi učinili da joj pomognete? Jeste li se ikada ikome ispričali? Što ste rekli? Znate li neke načine na koje je moguće čuvati vodu? Radite li nešto od toga kod kuće? Nakon razgovora, djeca su upućena u različite centre – likovni centar, centar ranog čitanja, stolno-manipulativni centar. Tijekom boravka u centrima, djeca su izložena pasivnom slušanju glazbe savane, poznate pjesme iz Disnejeva filma *Kralj lavova-Circle of life*¹¹. U likovnom centru ponuđene su im vodene boje, kistovi i papir. Djeca su potaknuta oslikati savanu onakvom kakvu ju oni zamišljaju. U centru ranog čitanja djeci su ponuđene kartice sa slikama koje prate tijek priče. Djeca su potaknuta na slaganje priče, uz prepričavanje iste ili vlastito izvođenje s ciljem poticanja dječjeg stvaralaštva. U stolno-manipulativnom centru djeci su ponuđene slagalice i pamtilica na temu životinja savane. Slikovnica *Slonica se boji vikanja i kazne* može biti poticaj za projekt „Voda“. Moguće je djecu potaknuti na promišljanje o vodi, ukazati im što su oni u mogućnosti učiniti kako bi očuvali zalihe pitke vode, kako cirkulira voda u prirodi...

4.3. Moj svijet vrlina: Tomi je hrabar

Slikovnica „Moj svijet vrlina: Tomi je hrabar“ slikovnica je autorice Sanje Polak. Autorica je osmislila serijal „Moj svijet vrlina“ u kojem kroz razne avanture, zgone i nezgode čitatelj upoznaje medvjedića Tomija i njegove prijatelje, majmunicu Miki i vjevericu Tiki. Sanja Polak hrvatska je književnica javnosti poznata kao autorica knjiga o Paulini P., urednica časopisa za djecu „Prvi izbor“ i učiteljica u osnovnoj školi. Dobitnica je nagrade Mato Lovrak za najbolji dječji roman. Serijal „Moj svijet vrlina“ namijenjen je djeci predškolske dobi. Serijal sadrži slikovnice „Tomi je hrabar“, „Tomi uči biti poslušan“, „Tomi je obziran i ljubazan“, „Tomi oprašta“, „Tomi surađuje u skupini“.

Dimenzije slikovnice „Tomi je hrabar“ su 22x24 cm.

¹¹ "Krug života" (Circle of life) je pjesma iz animiranog filma The Walt Disney Company iz 1994. *Kralj lavova*. Pjesmu skladatelja Eltona Johna s tekstom Tima Ricea izveli su Carmen Twillie (duboki ženski glavni vokal) i Lebo M. (otvaranje vokala na jeziku Zulu) kao uvodnu pjesmu filma.

Slika 9. Naslovna strana slikovnice *Moj svijet vrlina: Tomi je hrabar*¹²

Medvjedić Tomi odlazi na pecanje sa svojom prijateljicom Tiki. Ponio je torbu sa kolačićima za svoju prijateljicu i veliki ribički štap. Tomi i Tiki sjedili su uz jezero, Tomi je pecao i svu ulovljenu ribu spremao u košaru. Tomi je bio vrlo uspješan ribič pa je vrlo brzo napunio svoju košaru ribom. Dok su Tomi i Tiki uživali u pecanju, kolačićima i soku koji je spremila Tomijeva mama, javila im se majmunica Miki s obližnjeg stabla. Majmunica je željela okušati se u pecanju, no Tomi joj nije želio posuditi štap. Čim je Tomi krenuo kući po novu košaru, majmunica Miki skočila je sa stabla i uzela Tomijev štap. Vjeverica Tiki bila je u strahu, pokušavala je odgovoriti majmunicu Miki od korištenja Tomijeva štapa ali bezuspješno. Majmunica Miki je zamahnula, ulovila je veliku ribu, toliko veliku da ju nije mogla samostalno izvući. Izgubila je ravnotežu i pala u jezero. Panika je rasla jer ni Miki ni Tiki nisu znale plivati. Vjeverica Tiki ugledala je slona Tinka i jelena Dinka koje je odlučila zatražiti pomoć. Slon Tinko je uhvatio štap svojom dugačkom surlom i snažno zamahnuo prema jezeru, no nije uspio izvući majmunicu Miki. U pomoć mu je pristigao jelen Dinko, no ni on nije uspio pomoći. Nasreću, u tom trenu stigao je Tomi, uhvatio Dinka oko struka i snažno povukao, no štap za koji se držala majmunica Miki je pukao. Medvjedić Tomi znao je da im nije preostalo previše vremena pa je hrabro skočio u jezero i spasio Miki.

Ovo je priča o hrabrosti malenog medvjedića Tomija, o strahu i osjećaju bespomoćnosti vjeverice Tiki, o sebičnosti i brzopletosti majmunice Miki i

¹² Preuzeto sa <https://extrade.hr/moj-svijet-vrlina/218-tomi-je-hrabar.html>

prijateljskoj pomoći slona Tinka i jelena Dinka. Strah i panika koja je obuzela vjevericu Tiki bila je tolika da se malena vjeverica osjećala u potpunosti bespomoćno. „Tiki se trese od šoka!“ zoran je prikaz kako se djeca osjećaju i kako reagiraju u situacijama u kojima ih je strah. (Polak, S., 2018., str. 20) Bespomoćni su. Uznemireni. Ponekad čak i zabrinuti. Ova slikovnica djeci pokazuje kako će nastradati ako su brzopleti i sebični, ako ne slušaju upozorenja i savjete drugih. Slikovnica je puna poticajnih situacija za razgovor djeteta i odrasle osobe.

Ilustracije su prepune detalja, vjerno prikazuju reakcije likova i njihove izraze lica, ovisno o situaciji u kojoj se nalaze. Položaj tijela, geste i pogledi zorno prate tekst. Ilustracije obiluju bojama, detaljima te su plošne. Likovi su stilizirani, ne postoji vjerni prikaz likova. Tekst i ilustracije nadopunjuju se, tekst je prisutan na svakoj strani i na njega u prosjeku otpada trećina strane. Slike služe kao vjerna ilustracija teksta (npr. u tekstu saznajemo kako su svi snažno vukli, no štap je puknuo i majmunica se počela utapati. Ilustracija prikazuje točno ono što tekst govori, zabrinute izraze lica životinja koje panično gledaju u puknuti štap i majmunicu koja se utapa.)

Tekst ove slikovnice vrlo je jednostavan, djeluje nedovoljno poticajno za razvitak vokabulara djece starije od četiri godine (npr. „Puf! Uh! Štap je puknuo.“ (Polak, S., 2018., str. 21) Bilo bi poticajnije kada bi se umjesto *puknuo* iskoristio bilo koji drugi sinonim poput *sломio*, *prelomio*), za koju je knjiga i namijenjena.

4.3.1. Prijedlog metodičkog pristupa slikovnici *Moj svijet vrlina: Tomi je hrabar*

Odgoviteljica djecu poziva u jutarnji krug, pokazuje im plišanog medvjeda kojeg drži u ruci te pojašnjava kako danas smije govoriti samo onaj tko drži medu. Odgoviteljica djecu uvodi u priču postavljajući pitanja: Što su to vrline? Koje vrline poznajete? Imate li vi neku vrlinu? Tko vam je to rekao? Kako prepoznati vrlinu? Čemu vrline služe? Djeca odgovaraju na pitanja prosljeđujući medvjedića ukrug.

Razumijevanju teksta pridonosi odgoviteljica koja izražajno čita priču te uključuje djecu kako bi bolje shvatili i povezali sadržaj. Pitanja koja odgoviteljica može postaviti: Koji likovi su prisutni u priči? Kamo idu Tomi i Tiki? Što je učinila Miki? Je li to lijepo? Zašto? Što se dogodilo Miki? Tko joj je pomogao? Tko je hrabar? Što znači biti hrabar? Jeste li vi hrabri? Nakon čitanja priče, odgoviteljica djeci nudi magičnu kutiju (kutija u kojoj je na dno postavljeno ogledalo). Odgoviteljica djeci prezentira

kutiju kao magičnu kutiju koja pokazuje pametnu, hrabru, posebnu djecu. Jedino pravilo je da nitko ne smije reći koja je vidio u kutiji. Djeca redom prilaze kutiji, naviruju se unutra. Kada zadnje dijete proviri u kutiju, odgojiteljica ih pita što su vidjeli. Tada odgojiteljica pojašnjava kako su svi posebni, vrijedni, hrabri, pametni, dragi...

U refleksiji, odgojiteljica postavlja pitanja: Je li vam se svidjela priča? Što vam se svidjelo? Što vam se nije svidjelo? Što biste promijenili u priči? Zašto je Tomiju bilo žao? Je li to lijepo? Što trebamo raditi s igračkama? Djecu čekaju različite aktivnosti podijeljene po kutićima. U likovnom centru djeci su ponuđene pastele i papir. Zadatak je naslikati ono što im se najviše svidjelo u priči. U stolno-manipulativnom centru djeci je ponuđena igra „Ribolov“. Djeca imaju štapove za pecanje, ribe se nalaze u jezeru. Pobjednik je onaj koji prvi upeca sve ribe iste boje (jedno dijete peca crvene ribe, drugo plave,...). Cilj ove igre je potaknuti strpljivost kod djece, naučiti ih da čekaju svoj red. U centru ranog čitanja djeci su ponuđene slagalice. Potrebno je upariti riječ i sliku koju ta riječ predstavlja (npr. riječ *slon* i slika slona). Cilj ove igre je prepoznati, imenovati i upariti napisane riječi sa njihovim slikama.

Slikovnica *Tom je hrabar* može biti poticaj za projekt Posudionice igračaka. Odgojiteljica postavi veliku kutiju koju sva djeca mogu ukrasiti po želji. U dogovoru sa roditeljima, djeca donose igračke od kuće koje im više nisu zanimljive ili je potrebno više sudionika za igru (društvene igre) i stavljaju ih u kutiju. Cilj ovog projekta je potaknuti suradnju među djecom, ukazati na blagodatni posuđivanja i zajedničke igre, potaknuti razvoj socijalnih kompetencija kod djece.

4.4. Ana i gospodin Strahojed

Slikovnica „Ana i gospodin Strahojed“ djelo je autorice Tihane Lipovec Fraculj. Lipovec Fraculj je diplomirana teatrologinja koja posjeduje i diplomu hrvatskog jezika i komparativne književnosti. Tihanina velika ljubav su djeca a inspiracija za ovu slikovnicu bila je njezina djevojčica Ana.

Za ilustracije je bila zadužena već ranije spomenuta Jelena Brezovec.

Dimenzije slikovnice „Ana i gospodin Strahojed“ su 22x25 cm.

Slika 10. Naslovna strana slikovnice *Ana i gospodin Strahojed*¹³

„Priča Ana i gospodin Strahojed dio je serije slikovnica o razvoju socioemocionalnih kompetencija kod djece. To je priča o samopouzdanju, odnosno o vjerovanju u sebe, u svoje sposobnosti, vrijednosti i znanja. Kroz iskustvo malene Ane djeca će naučiti kako prevladati strahove i realno prosuditi što su sposobna učiniti te kako se osnažiti za djelovanje i aktivno ostvarivanje onoga što žele.“ (Lipovec Fraculj, T., 2019., str. 32)

Glavni lik ove slikovnice je radoznala djevojčica Ana koja se bojala svega i svačega. Bojala se susjedovog psa, ulične lampe, škole i testa iz matematike, a najviše od svega bojala se školske audicije za zbor. Jedne večeri, dok je bezuspješno pokušavala zaspati, osjetila je kako ju svrbi lijevo uho. Kako se počesala, tako joj je iz uha ispao maleni, šareni, debeljuškasti čovječuljak po imenu Strahojed. Strahojed joj je objasnio kako je njegov posao pojesti sve nepotrebne strahove iz dječjih glava, no ne može ući u Aninu od svih silnih strahova. Strahojed je poveo Anu u Strahograd kako bi posjetila Muzej strahova. Ondje je vidjela mnoge neobične i smiješne strahove poput straha od variva ili domaće zadaće. Strahojed joj je pokazao kako učiniti da pojedini strahovi nestanu. A onda, na red je došao i Anin najveći strah, strah od audicije. Strahojed je pjevušio: „U strahu su vel'ke oči; samo diši, pa će proći.“ (Lipovec Fraculj, T., 2019., str. 20) Ana se ohrabrila i propjevala. Stiglo je jutro i Ana je osjetila majčine ruke kako ju dodiruju. Kasnila je u školu. U posljednji trenutak stigla je na audiciju za školski zbor. Hvatala ju je trema, strah je bio sve veći, ali onda se sjetila Strahojedovih riječi i sve je opet bilo u redu.

¹³ Preuzeto sa <https://evenio.hr/proizvod/slikovnice/osjecaji/ana-i-gospodin-strahojed/>

Djeca se rađaju s jakim osjećajem samopouzdanja, no s godinama se samopouzdanje mijenja. Samopouzdanje je vjera u uspješno obavljanje svih izazova koje stavimo pred sebe i koje nam život donese. Veća je vjerojatnost pozitivnog ishoda, ako postoji vjera da je nešto moguće učiniti. Strah će biti manji, postojat će manje problema i generalno, zadovoljstvo će biti veće. Samopouzdanje se mijenja kroz život, to je vještina koja se cijeloga života uči i vježba. Cilj svakog roditelja i odgojitelja je odgojiti dijete koje će izrasti u čovjeka koji se ne boji izazova, promjena i novih stvari u životu, potrebno je odgojiti dijete koje će vjerovati u sebe.

Kako to učiniti? Djetetu je potrebno pružiti bezuvjetnu ljubav (u knjizi se spominju tople ruke i nježan glas Anine majke), ohrabriti dijete, osloviti ga imenom („Ana, probudi se, zakasnit ćeš u školu!“ (Lipovec Fraculj, T., 2019., str. 22)), naučiti ga kako da postave i ostvare svoje ciljeve.

Ilustracije u potpunosti vjerno prate tekst. Vrlo lako se mogu iščitati emocije likova kroz njihove izraze lica, položaje tijela i reakcije. Ilustracije su lako razumljive i bez čitanja teksta. Slike su prepune boja, jednostavne i ostavljaju dojam prostora (npr. Ana se skriva od psa oslanjajući se na živicu koja djeluje trodimenzionalno.) Brezovec likove stilizira koristeći mnoge boje, zaobljene linije i mnoge detalje koji doprinose ideji i punoći prostora. Slikovnica je radi svega navedenog vrlo privlačna djeci (ali i odraslima). Ilustracije prate tekst. Tekst je sveprisutan no ilustracije prevladavaju. Tekst je nositelj radnje dok je ilustracija njegova pratnja i svojevrsna dopuna. (npr. u tekstu saznajemo kako izgleda Anin nastavak života nakon audicije. Ana je sretna, ide veselo u školu i pjeva u zboru. Ilustracija nam prikazuje Anu koja djeluje sretno, veselo pjeva u prostoriji punoj publike.)

Ova slikovnica zasigurno je česti izbor odgojitelja i roditelja u radu s djecom jer je predivno ilustrirana, tekst je jednostavan ali ujedno i poticajan, bogat djeci nepoznatih riječi. Jasno je vidljivo koliko je ljubavi uloženo u izradu iste.

4.4.1. Prijedlog metodičkog pristupa slikovnici *Ana i gospodin Strahojed*

U evokaciji djeca upoznaju knjigu. Odgojiteljica poziva djecu neka odaberu mjesto na tepihu gdje se osjećaju najugodnije. Odgojiteljica djecu uvodi u priču pitanjima: Što je strah? Jeste li ikada osjetili strah? Čega se bojite? Što radite kada vas je strah? Odgojiteljica pojašnjava kako je strah normalna pojava te kako mnoga djeca osjećaju strah. Pokazuje im naslovnu stranu slikovnice i upoznaje ih s djevojčicom Anom.

U realizaciji, odgojiteljica stvara ugodnu atmosferu, potiče djecu na opuštanje, na prepuštanje priči. Tijekom čitanja, odgojiteljica uključuje djecu u proces pričanja priče pitanjima: Čega se Ana boji? Bojite li se vi pasa/lampe? Tko je gospodin Strahojed? Kako izgleda? Što pjeva? Odgojiteljica potiče djecu da zajedno s njom izrade Strahojeda. Dječji Strahojed može biti izrađen od kartonske kutije koju su obojili pastelama, zalijepili razne papiriće na nju. Djeca mogu dodati oči, uši, kosu, što god im je po volji. Odgojiteljica izrezuje velika usta. Kada je Strahojed izrađen, odgojiteljica djeci dijeli listove papira te ih moli neka naslikaju svoj najveći strah. Svako dijete opisuje što je naslikalo, gužva papir izgovarajući čaroliju „Čiri biri, čiri bu, Strahojed je sada tu!“ i ubacuje lopticu Strahojedu u usta. Djeca su se simbolički oslobodila svojega straha. Cilj ove aktivnosti je potaknuti razvoj vokabulara i dječjeg stvaralaštva.

U refleksiji, odgojiteljica razgovara s djecom postavljajući im pitanja: Je li ti se svidjela priča? Što ti se svidjelo? Što ti se nije svidjelo? Što je pomoglo Ani da pobijedi strah? Jeste li vi nekada pobijedili strah? Kako? Djeci su ponuđene aktivnosti u likovnom centru, životno-praktične aktivnosti te pokretne igre na temu straha. U likovnom centru djeci je ponuđen domaći plastelin od kojega mogu izraditi strašna čudovišta. Cilj je potaknuti dijete na likovno stvaralaštvo. U životno-praktične aktivnosti pridodane su one aktivnosti koje pomažu djetetu da samostalno pronađe mir. Potrebno je djetetu pokazati načine na koje se može umiriti (npr. crtanje, vježbe disanja, pronalazak mirnog mjesta, pjevanje,...). Odgojiteljica može osmisliti pjesmicu, pokrete i geste za izvođenje pjesmice. Također, može potaknuti djecu da sami osmisle pjesmicu ili nove pokrete.

(npr. Bojim se vuka koji lupka (djeca kuckaju od stol)

Bojim se zvuka kad je buka (djeca viču *buuu*)

Bojim se dlaka koje su bljak (djeca plaze jezik)

Bojim se mačka kad je mrak (djeca pokrivaju oči)

Bojim se bajke bez sretnog kraja (djeca pljesnu ručicama)

Bojim se majke kad krene graja (djeca trče ukrug)

Strah me svih i strah me svega,

Al' se tada sjetim njega – najboljeg prijatelja Strahojeda! (djeca se primaju za ruke i plešu u kolu))¹⁴

Cilj ove aktivnosti je potaknuti zajedništvo, razviti prijateljstvo među djecom, pokazati im kako uvijek imaju prijatelja pored sebe.

¹⁴ Autorski rad

ZAKLJUČAK

Suvremene slikovnice tematski uključuju iskustva iz svakodnevnog života, obiteljska, vrtićka a kasnije i školska iskustva. Užurbanim načinom života došlo je do promjene u dječjem odrastanju koju karakterizira užurbanost, stres, pritisak, institucionalizacija – problemi suvremenog doba. Suvremeni način života iziskivao je i promjene na području dječje književnosti gdje slikovnica više nije namijenjena isključivo djeci već služi i kao korisno štivo roditeljima. Suvremene problemske slikovnice poput „Slonicu je strah vikanja i kazne“ i „Medvjedića je strah ostati u vrtiću“ dolaze uz dodatak sa savjetima za roditelje. U ovim slikovnicama roditeljima se sugerira na koji način zadovoljiti emocionalne potrebe svoje djece i na koji način razumjeti njihovo ponašanje. Osim roditeljima, slikovnice mogu biti korisne odgojiteljima, učiteljima i drugim stručnjacima u radu s djecom.

Problemske slikovnice potiču razvoj emocionalnih kompetencija kod djece rane i predškolske dobi. Svaka slikovnica za cilj ima razvoj emocionalne inteligencije koja je prijeko potrebna za daljnji razvoj djeteta, te za razvoj djetetova samopoštovanja i samopouzdanja. Autori kvalitetnih problemskih slikovnica su redom stručnjaci na području dječje psihologije koji biraju svaku riječ te se brinu da su ilustracije primjerene i poticajne djeci predškolske dobi. Kvalitetne ilustracije potiču djecu na posezanje za knjigom, zadržavaju dječju pozornost te pozivaju na igru svaki put iznova. Slikovnice obrađene u ovom radu u obzir uzimaju dječje potrebe, emocije, misli i želje, potiču dječju maštu i njeguju bezbrižnost njihova djetinjstva.

Slikovnice pobuđuju dječju maštu i potiču kreativnost, odgajaju vedru, veselu i samopouzdanu djecu. Roditelji i odgojitelji trebaju odvojiti više vremena i približiti djeci knjigu, prozor u novi, vedriji svijet.

Literatura

Knjiga:

1. Batinić, Š.; Majhut, B. (2001). Od slikovnjaka do Vragobe, hrvatske slikovnice do 1945. Zagreb: Hrvatski školski muzej
2. Bertić, D.; Krašovec-Salaj, D. (2000). Interaktivno i suradničko učenje u nastavi prirode i društva u okviru ERR sustava, Zagreb: Zbornik Učiteljske akademije u Zagrebu (335–343 str.)
3. Majhut, B.; Batinić, Š. (2017). Hrvatska slikovnica do 1945. Zagreb: Hrvatski školski muzej: Učiteljski fakultet
4. Crnković, M.; Težak, D. (2002). Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1955. godine. Zagreb: Znanje
5. Čačko, P. (1999). Slikovnica, njezina definicija i funkcije. // Kakva knjiga je slikovnica: zbornik. / priredila Ranka Javor. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba (12-17str).
6. Čudina-Obradović, M. (2002). Igrom do čitanja. Zagreb: Školska knjiga.
7. Gjurković, T., Knežević, T. (2016). Medvjedića je strah ostati u vrtiću. Zagreb: Evenio
8. Gjurković, T., Knežević, T. (2017). Slonicu je strah vikanja i kazne. Zagreb: Evenio
9. Lipovec Fraculj, T. (2019) Ana i gospodin Strahojed. Zagreb: Evenio
10. Narančić Kovač, S. (2015). Jedna priča-dva pripovjedača: slikovnica kao pripovijed. Zagreb: Artresor naklada
11. Petrović-Sočo, B. (1997). Dijete, odgajatelj i slikovnica: akcijsko istraživanje. Zagreb: Alinea.
12. Polak, S. (2019). Moj svijet vrlina: Tomi je hrabar. Kastav: Extrade d.o.o.
13. Vitez I., (1999). Suodnos teksta i slike u knjizi za djecu // Kakva je knjiga slikovnica: zbornik/ priredila Ranka Javor. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba (20-22str)
14. Zalar, D.; Boštjančić, M.; Schlosser, V. (2002). Slikovnica i dijete. Zagreb : Golden marketing
15. Zalar, D. (2008-2009). Slikovnica i dijete: kritička i metodička bilježnica. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga

16. Zalar, D. (2012). Suvremena slikovnica u Hrvatskoj s posebnim osvrtom na suodnos slike i teksta. // Zavičajnost u knjigama za djecu i mlade: zbornik. / urednice Grozdana Ribičić, Vesna Mihanović. Split: Gradska knjižnica Marka Marulića

Rad u časopisu:

1. Budak, V.; Cvijanović, M. (2015). Tematske priče i slikovnice za djecu u treningu socijalnih vještina // Dijete, vrtić, obitelj: časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima. 77/78 (34-36 str.) file:///C:/Users/User/Downloads/77_78_DVO_12_Tematske_price_i_slikovnice_za_djecu_u_treningu_socijalnih_vjestina.pdf (28.08.2021.)
2. Majhut, B. (2013) Počeci hrvatske slikovnice. // Dijete, vrtić, obitelj: časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima 71, (20-22 str.) Dostupno i na URL: <https://hrcak.srce.hr/145409> (29.08.2021.)
3. Martinović, I.; Stričević, I. (2011). Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. // Libellarium: časopis za povijest pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova 4 (39-63 str.). <https://hrcak.srce.hr/92392> (29.08.2021.)
4. Skočić Mihić, S. (2017). Jesu li odgajatelji upoznati s problemskim slikovnicama i slikovnicama o djeci s teškoćama?. // Dijete, knjiga i novi mediji: zbornik radova znanstveno-stručnog skupa s međunarodnom suradnjom, Split, 22. i 23. rujna 2016. / uredili Branimir Mendeš, Tea-Tereza Vidović Schreiber. Split : Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet ; Zagreb : Savez društava Naša djeca Hrvatske. http://bib.irb.hr/datoteka/879581.2017_Skocic_Mihic_Blanusa_Zoricic_Jesu_li_odgajatelji_upznati_s_problemskim_slikovnicama.pdf (29.08.2021.)
5. Verdonik, M. (2015). Slikovnica- prva knjiga djeteta: nastavni materijal. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci. Dostupno na: https://www.ufri.uniri.hr/files/nastava/nastavni_materijali/Verdonik_Predavanja_za_web_SPKD.pdf

6. Zalar, D. (2013). Slikovnica u Hrvatskoj : kratki presjek razvoja i suvremeno stanje. // Hrvatska revija: časopis Matice hrvatske. 13 (31-35 str.)

Prilozi

Tablica 1. <https://www.predskologija.com/razvojni-i-neurotski-strahovi/> preuzeto 29.08.2021.

Slika 1. <https://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/bertuch1801bd1/0001/thumbs> preuzeto 29.08.2021.

Slika 2. <https://www.hsmuzej.hr/hr/aktualnosti/djecja-citanka-o-zdravlju/> preuzeto 29.08.2021.

Slika 3.
https://hr.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cudnovate_zgode_%C5%A1egrta_Hlapi%C4%87a preuzeto 29.08.2021.

Slika 4. <https://shop.skolskaknjiga.hr/carli-je-izjelica.html>. preuzeto 29.08.2021

Slika 5. <https://www.abrakadabra.com/hr-HR/Katalog-Knjige-Djecje-knjige/Pogodi-koliko-te-volim/p/M0042LC> preuzeto 29.08.2021.

Slika 6. <https://www.jesenski-turk.hr/en/dobar-dan-crtam-2009-ivan-zizic-1> preuzeto 29.08.2021.

Slika 7. <https://evenio.hr/proizvod/slikovnice/osjecaji/medvjedica-je-strah-ostati-u-vrticu/> preuzeto 29.08.2021.

Slika 8. <https://evenio.hr/proizvod/slikovnice/osjecaji/slonicu-je-strah-vikanja-i-kazne/> preuzeto 29.08.2021.

Slika 9. <https://extrade.hr/moj-svijet-vrlina/218-tomi-je-hrabar.html> preuzeto 29.08.2021.

Slika 10. <https://evenio.hr/proizvod/slikovnice/osjecaji/ana-i-gospodin-strahojed/> preuzeto 29.08.2021.

Izjava o samostalnoj izradi rada

Izjavljujem da je moj završni rad naslova „Metodički aspekti uporabe problemske slikovnice u radu s djecom rane i predškolske dobi,, izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)